

Kimmo Kemppainen

Johan Helmich Roman

Tämän Tampereen seudun sukututkimusseura ry:lle 23.11.1999 pidetyn esitelmän tarkoituksena oli tuoda esiin säveltäjä Johan Helmich Romania, joka ainakin oman kokemukseni perusteella vaikuttaa jääneen varsin vähälle huomiolle Suomessa, maassa, josta hänen sukunsa oli peräisin. Väite, että Romanin suku oli suomalaista alkuperää, on kohdannut kritiikkiä, eikä tiedä asiaa vieläkaan aukottomasti todistettua, mutta on huomattava, että kyseinen väite pohjaa Romanin itsensä antamaan tietoon. Ainakin hienon, historiallisia dokumentteja esittelevän Roman-kirjan kirjoittaja Eva Helenius-Öberg tuntuu ottavan Roman-suvun suomalaisen syntyperän vakavasti.

Oli asia niin tai näin, Roman on tuntemisen arvoinen henkilö. Kiinnostava ei ole ainoastaan Roman ihmisenä vaan myös hänen ihastuttava musiikkinsa, jossa galantti kepeys yhdistyy barokin syvällisyyteen. Koska Romanin raumalaissyntyinen suku tiettävästi oli alun perin nimeltään Raumannus, esittelen tässä yhteydessä lyhyesti tunnettuja Raumannus-nimisiä sukuja ja henkilöitä.

Raumannus-nimiset suvut sukututkimuskirjallisuudessa

Kirjallisuudesta löytyy mainintoja ainakin seitsemästä Raumannus-nimeä käyttäneestä yksittäisestä henkilöstä tai suvusta, joista kolmen yhteys Rauman kaupunkiin on selvillä.

Ensimmäinen Raumannus-suku käytti aluksi oluenpanijan ammattiin viittaavia nimiä Brücher, Brygger ja Cerestes, mutta kantaisän pojanpoika Uudenkirkon kappalainen Jonas Mathiae Cerestes (1608–1683) otti käyttöön synnyinpaikkansa Rauman mukaan nimen Rau-

mannus. Tämä uusikaan nimi ei kuitenkaan pysynyt suvulla pitkään, sillä jo Jonaksen poika Andreas (1640–1676) vaihtoi sukunimensä Mennanderiksi. Näin syntyneeseen Mennander-sukuun kuuluivat myös Turun piispa ja sittemmin koko Ruotsin arkkipiispa Karl Fredrik Mennander (1712–1786) sekä hänen samanniminen poikansa, joka aateloitiin nimellä Frendenheim. Väitettä, jonka mukaan kyseinen Brücher–Cerestes–Raumannus–Mennander-suku alun perin polveutuisi pommerilaisesta de Palude -aatelissuvusta pidetään vääränä.

Toinen Raumannus-niminen henkilö oli Mouhijärven kirkkoherrana vuosina 1662–1682 toiminut Paulus Simonis, jonka isä oli raumalainen raatimies Simon Paavalinpoika. Tässäkin tapauksessa Raumannus-nimi katosi pian, sillä Pauluksen pojat käyttivät sukunimenään ehkä patronyymistä muodostettua nimeä Paulin[us]. Nimi muuttui vielä edelleen, sillä kolme suvun jäsentä aateloitiin nimillä Lindheim, Lagerflycht ja Lillienstedt. Kaksi viimeksi mainittua sukua korotettiin peräti kreivilliseen säätyyn.

Lindheim-aatelissuku loppui kuitenkin lyhyeen "kantaisänsä" Simonin kuoltua naimattomana. Paremminkin ei perheasioissa juuri käynyt edellisen serkulle kreivi Lagerflychtille, jonka kohtaloksi tuli jäädä lapsettomaksi. Kolmas kirjallisuudessa esiin tuleva Raumannus oli Pirkkalan kirkkoherra Jacobus Pauli Raumannus (kuoli 1678). Hänen yhteyttään edelliseen sukuun on tietääkseni tutkittu, mutta koska en ole vielä voinut tutustua kyseisiin tutkimuksiin, en kommentoi niiden tuloksia tässä.

Neljäs tuntemani Raumannus-nimen kantaja oli Lapuan kirkkoherra Gregorius eli Georg Bartholdi Raumannus (1608–1661), joka näyttää olleen esi-isäni nimeltä mainitsemattoman

tyttärensä kautta. Hänen mahdollinen sukulaisuutensa muiden tunnettujen Raumannusten kanssa on jäänyt minulle avoimeksi.

Viides löytämäni Raumannus oli Strandbergin Herdaminnessään mainitsema Ylivetelin kappalainen Erik Raumannus, joka kuoli vuonna 1673. Hänen lapsensa käyttivät nimeä Forselius.

Samaisesta Herdaminnestä sain tiedon myös kuudennesta Raumannuksesta, joka oli Iin kirkkoherra 1500-luvun loppupuolella Laurentius Mathiae Raumannus.

Seitsemättä ja viimeistä tuntemaani Raumannus-sukua edusti se Johannes Svenoni Raumannus (n. 1570–1614), joka toimi kirkkoherrana Tukholmassa ja sittemmin Uppsalan yliopiston rehtorina. Hänen isänsä oli Raumalla asunut vouti ja muonitusvastaava Sven Bertilinoika, jonka vaimon Kerstin Eskilintytär Kraemerin isä oli Viipurin linnan vahtimestari Eskil Kraemer ja äiti Anna Jägerhorn af Spurila. Hänen kauttaan sukuun naitiin suomalaista aatelisverta: Annan esivanhemmissa oli Jägerhornien lisäksi myös Spore till Spurila ja Horn af Kankas -sukuihin kuuluneita henkilöitä.

Johan Helmich Romanin esivanhempia

Mitä tulee Raumannus-suvun kantaisän Sven Bertilinoijan syntyperään, ruotsalais-englantilaiset tietosanakirjalahteet tuntuvat mielellään korostavan hänen ruotsalaisuuttaan. On kuitenkin vähintäänkin mielenkiintoista, että hänen pojastaan Johanneksesta käytettiin lisänimeä Fenno tai Finno! Oliko Sven Bertilinoika siis ehkä kuitenkin Soini Pertunpoika?

Sven Bertilinoijan pojalla Johannes Svenoni Raumannuksella oli puolisonsa Margareta Erikintytären kanssa poika Johan Johaninpoika, joka käytti lyhennettyä nimimuotoa 'Roman'. Hän lienee syntynyt vuoden 1608 paikkeilla. Hänen mainitaan olleen kirkkoherra, muttei ole tiedossa, missä seurakunnassa hän toimi. Tiedetään kuitenkin, että hänellä oli poika Christopher Johaninpoika Roman, jonka ilmoitetaan olleen ammatiltaan drabanttikorpraali. Christopherilla taas oli vaimonsa N Westin kanssa poika Johan Christopherinpoika Roman, joka syntyi noin vuonna 1655.

Nähtävästi vuonna 1667 nuori Johan Roman astui valtiokansleri Magnus Gabriel de la Gardien hovikapellin palvelukseen laulajapoikana ja musikanttina. Opetusta Roman sai Uppsalan yliopiston musiikinopettajalta Paul Prevostilta. Vuonna 1679 Johan Roman siirtyi Karlbergin linnaan ja vuonna 1683 Kuninkaallisen Hovikapellin viulistiksi Tukholmaan. Seuraava asiakirjojen mainitsema merkkitapaus hänen elämässään oli avioliiton solmiminen, joka tapahtui 14. joulukuuta 1693. Morsian oli saksalaissyntyisen tarkastaja Helmich von Elswichin ja Maria Rothlöbenin tytär Catharina Margareta, joka oli syntynyt v. 1666.

Nuoruus- ja oppivuodet

Johan Romanin ja Catharina Margareta von Elswichin esikoinen syntyi Tukholmassa loka-kuun 26 päivänä 1694 ja sai 31. päivänä samaa kuuta kasteessa nimen Johan Helmich. Perheeseen syntyi lapsia tihein väliajoin, mutta suuri osa heistä kuoli ajalle tyypillisesti hyvin nuorena. Johan Helmich kuitenkin säilyi hengissä vaikka joutui useita kertoja hengenvaarallisiin tilanteisiin.

Pian isän musikaalinen perimä alkoi ilmetä myös pojassa, jonka sanotaan esiintyneen hovissa jo seitsenvuotiaana soittaen vaikeita viulukappaleita. Viisi vuotta myöhemmin hänen tiedetään soittaneen erään pienen herttuan kuusivuotisjuhlassa, ja vuonna 1711, vain 16-vuotiaana, Johan Helmich otettiin hovikapelliin vakituiseksi muusikoksi. Tämä aika ei kuitenkaan ollut ainoastaan ilon aikaa, sillä edellisenä vuonna nuori muusikko oli menettänyt äitinsä kuoleman kautta. Sama kova kohtalo oli aikanaan kohdannut myös Johan Helmichin isää, joka oli hänkin jäänyt nuorena äidistään orvoksi.

Mahdollisuudet huipputason musiikkikoulutukseen olivat kuitenkin ulkomailla, ja niin Johan Helmich sai kuningas Kaarle XII:lta oikeuden matkustaa Ruotsin ulkopuolelle opiskelemaan menettämättä palkkaansa. Johan Helmich teeteli matkaan lähtöä monta vuotta mutta pääsi lopulta n. vuonna 1715 lähtemään kohti Englantia. Englannissa hän pääsi monien ajan johtavien säveltäjien, kuten Giovanni Battista Bononciniin, Jean Baptiste Loillet de Gentin, Francesco Saverio Geminianin, Attilio

Ariostin, Francesco Maria Veracinin, William Croftin ja William Babellin vaikutuspiiriin.

Kaksi Romanille erityisen tärkeää henkilöä olivat Georg Friedrich Händel, jonka ooppera-orkesterissa Roman soitti, ja Johann Christoph Pepush, joka opetti Romanille sävellystä. Oopperayhtiön hajottua hän meni Newcastle'n herttuan palvelukseen, josta siirtyi uuden oopperaseurueen, The Royal Academy of Musickin palvelukseen.

On väitetty, että Roman olisi opiskellut myös Händelin johdolla, mutta oli asian laita miten hyvänsä, hänestä tuli Romanin suuri esikuva. Englannissa Roman viihtyi niin hyvin, ettei paluu Ruotsiin tuntunut enää aivan itseltään selvältä. Noin vuonna 1721 hän kuitenkin saapui jälleen kotimaahansa, jossa isä ei ollut enää odottamassa: Johan Roman oli kuollut 12. helmikuuta 1720.

Paluu Ruotsiin

Kun Johan Helmich Roman palasi Ruotsiin, hänet oli keritty jo poistaa hovin palkkalistoilta ja merkitä sinne uudelleen. Pian hän kuitenkin tunsii palkkansa hovikapellistina riittämättömäksi ja uhkasi erota ellei saisi palkankorotusta. Palkankorotus tulikin, ja samalla seurasi varahovikapellimestarin virka, jonka kuningas Fredrik I antoi Romanille 18.12.1721.

Uudessa virassaan nuori säveltäjä ja muusikko, joka hallitsi viulun lisäksi myös oboen soiton, pyrki elvyttämään sodan jäljiltä retupeällä olleen hovimusiikin ja sävelsi kantaatteja sekä muuta laulumusiikkia. Toimittuaan varakapellimestarina runsaat viisi vuotta hän sai nimityksen hovikapellimestariksi 23.1.1727. Samana vuonna painettiin hänen huilusonaattinsa, jotka hän omisti tukijalleen kuningatar Ulrika Eleonoralle.

Seuraavien seitsemän vuoden aikana Roman sävelsi monia kantaatteja (esim. *Wår Frälserman och broder kiär*), orkesterisarjoja (esim. *Golowin-musiken*) sekä näytelmämusiikkia (A. D. Leenbergin *Draman*) ja sovitti muiden säveltäjien teoksia (mm. Händelin *Brockespassion*). Sävellys- ja sovitustyönsä lisäksi Roman järjesti Ruotsin historian ensimmäisen julkisen konsertin Tukholman Ritarihuoneella 4.4.1731. Järjestämiään konsertteja varten hän myös käänsi laulusävellysten tekstejä ruotsiksi.

Tämä aika oli merkityksellinen myös Romanin yksityiselämälle, kun hän 1.9.1730 solmi avioliiton kihlakunnantuomari Nils Roswallin nuoren lesken Eva Emerentia Björkin kanssa. Vuonna 1701 syntyneen morsiamen vanhemmat olivat kamreeri Carl Björk ja Elisabeth Lysing. Evan kanssa Roman sai kolme lasta, Evan (1731–32), Johan Helmich juniorin (1732–57) ja Anders Henrikin (1734–80). Avioliitosta tuli kuitenkin traagisen lyhyt, sillä Eva menehtyi lapsivuoteeseen Anders Henrikin syntymän jälkeen 26.2.1734 vain 33 vuoden iässä.

Toinen ulkomaanmatka

Leskeksi jäänyt Roman jätti v. 1735 talonsa Tukholman Södermalmilla ja lähti toiselle ulkomaanmatkalleen. Ensimmäisenä matkakohteenä oli tälläkin kertaa Lontoo, jossa hän tapasi jälleen Händelin ja muita paikallisia musiikki-ihmisiä. Lontoossa Roman sai nauttia arvostusta toisin kuin Pariisissa, joka oli seuraava määränpää. Siellä hän piti matalampaa profiilia.

Pariisista matka jatkui Livornon kautta Napoliin ja Ischiaan, jossa Roman pyrki lämpimin kylvyin parantamaan heikkoa kuuloaan. Hänen kuulovikansa johtui lapsuuden onnettomuukseen aiheuttamista vammoista, jotka eivät jostain syystä kuitenkaan juuri estäneet hänen muusikonuraansa.

Napolissa Roman sävelsi ja tapasi paikallisia muusikoita, kuten säveltäjä Leonardo Leon. Napolista lähdettyään hän kävi akkiseltään myös Roomassa ja Sikstiiniläiskappelissa, jossa hän kuuli Gregorio Allegrin Misereren. Tätä teosta ei tunnetusti pannanjulistuksen uhalla saanut luovuttaa ulkopuolisille, mutta Roman kunnan protestanttina nähtävästi viittasi kintaalla paavin uhkauksille ja toi teoksen muiden Italiasta ostamiensa nuottien kera kotimaahansa. Hän ei erityisesti pitänyt Roomasta, mutta kirjoitti myöhemmin siitä huolimatta kuvitetun kirjan *Något om Rom*, jota ei liene koskaan painettu.

Säveltäjä palasi Ruotsiin v. 1737 Padovan, Firenzen, Bolognan ja Venetsian, Wienin, Münchenin, Augsburgin, Dresdrenin, Berliinin ja Stralsundin kautta.

Tiedeakatemian jäsen

Roman palasi kotimaahansa pinkka uusia nuotteja kainalossaan ja koko joukko uusia musiikillisia ideoita päässään. Jo samana vuonna esitti Svenska komedien Bollhusetilla Carl Gyllenborgin näytelmän *En Bättrad Will-Hierna*, jonka musiikin Roman oli säveltänyt. Musikaalisia tapahtumia oli Bollhusetin lisäksi myös Ritarihuoneella, jossa hän jatkoi konsertejaan.

Myös hänen yksityiselämässään tapahtui positiivisia asioita: Roman vihittiin 6.7.1738 toiseen avioliittoonsa kapteeni Peter Baumgardtin ja Maria Angersteinin 17-vuotiaan tyttären Maria Elisabeth Baumgardtin kanssa. Tässä toisessa avioliitossaan Roman sai neljä elävänä syntynyttä lasta: Petter Robertin (1739–40), Maria Elisabetin (1741–72), Ulrican (1742–72) ja Carlin (1743–69).

Roman sai osakseen varsin merkittävän kunnianosoituksen, kun hänet 19.12.1739 valittiin jäseneksi Kuninkaalliseen Tiedeakatemiaan. Juuri Tiedeakatemiassa hän esitteli paria vuotta myöhemmin selvityksensä pellavanvalkaisutavasta ja kypsymättömän rukiin käytöstä kylvöön. Jälkimmäiseen otti kuitenkin erittäin eriyvän kannan itse Carl Linnaeus, joka toimi kirjoitelman tarkastajana.

Roman, joka ymmärsi italiaa, ranskaa, saksaa ja latinaa, oli myös kiinnostunut äidinkieliensä ruotsin edistämisestä ja oli v. 1740 mukana perustamassa seuraa nimeltä Svenska Tungomålsgillet. Kyseinen seura ei päässyt alkua pidemmälle, mutta seitsemää vuotta myöhemmin säveltäjä valittiin mukaan Tiedeakatemian työryhmään, jonka tehtäväksi annettiin standardisoidun ruotsinkielen oikeinkirjoituksen kehittäminen. Hänen musiikkiin liittyvänä tavoitteenaan oli myös edistää äidinkieliensä käyttöä kirkkomusiikissa.

Kuten ennenkin Romanin elämässä, oli menetykset nytkin menestyksen seuralainen. Kuolema vei Romanin tukijan kuningatar Ulrika Eleonora nuoremman vuonna 1741, ja kateelliset kielet alkoivat panetella Romania. Tämä johti hänen terveytensä horjumiseen. Asiaa ei varmastikaan parantanut se, että hän sai pian saatua hautaan myös nuoren vaimonsa, joka kuoli vain 23-vuotiaana 10.6.1744 synnytettyään kuolleen lapsen. Tähän tuskalliseen aikaan ajoittuu Romanin ehkä kuuluisin teos, *Drott-*

ningholmsmusiken, joka esitettiin kruununperillisen Adolf Fredrikin ja prinsessa Lovisa Ulrikan häiden kunniaksi järjestetyssä juhlassa.

Vuodesta 1745 lähtien Roman vietti lapsineen paljon aikaa maalla Kalmarin lähistöllä sijaitsevassa Lilla Haraldsmålan talossa, jonka hänen toisen vaimonsa isä oli omistanut. Roman, joka oli saanut kuninkaalta hovi-intendentin tittelin, asui kuitenkin aika ajoin myös Tukholmassa. Kun kuningas Fredrik I haudattiin v. 1751, Roman huolehti musiikista, johon kuului hänen kuoroteoksensa *Herren kanner de frommas dagar* sekä mahdollisesti psalmi *Beati omnes qui timent Dominum*. Hänen musiikkinsa juhlisti niin ikään tilaisuutta silloin, kun uusi kuningas Adolf Fredrik kruunattiin kuninkaaksi samana vuonna. Tässä yhteydessä esitettiin Romanin anthem *Prisa Jerusalem Herran*.

Vetäytyminen hovielämästä

Keväällä 1752 esitettiin Romanin suurteos Svenska Mässa, minkä jälkeen säveltäjä muutti pysyvästi maalle. Kuningas salli muusikkonsa nauttia koko palkkansa, vaikka hän ei olisikaan virassa. Lilla Haraldsmålan tilalla Roman teki kirjallista työtä, mm. Gasparinin kenraalibasso-opin käännöksen, ja sävelsi hengellistä vokaalimusiikkia.

Muuttaessaan maalle vanheneva mies saattoi epäilemättä paeta monia asioita, muttei kuoleman aiheuttamaa surua. Kirjanpitäjä Johan Helmich Roman nuorempi, joka muistutti isäänsä muutenkin kuin vain nimensä puolesta, kuoli Tukholmassa jouluaattona 1757 vain 25 vuoden iässä. Tämän tuskallisen joulun jälkeen Roman laati oman testamenttinsa, jossa hän määräsi omaisuutensa jaettavaksi tasan lastensa kesken, koska he olivat isälleen yhtä rakkaita.

Poikansa kuoleman aiheuttaman surun lisäksi vanha säveltäjä alkoi tuntea myös ruumiillista kipua, sillä hänen kieleensä ja kurkuunsa oli kehittynyt syöpä. Kärsimystä kesti vielä muutamia kuukausia, kunnes kuolema päästi hänet tuskastaan 20. 11.1758.

Nuottilahja Turun yliopistolle

Jälkipolville jäi kuva Romanista oppineena ja lahjakkaana mutta silti vaatimattomana miehe-

nä. Hän oli työssään ahkera mies, joka piti arvossa kristillistä uskoaan. Monet seikat viittaavat siihen, että hänen uskonelämänsä oli vaikuttanut varhainen pietismi ja mahdollisesti herrnhutilaisuus. Näyttää myös siltä, että hän koki tärkeäksi sukunsa suomalaisen syntyperän, johon hän viittasi mm. lahjoittaessaan kokoelman nuotteja Turun yliopistolle v. 1749 – ikävä kyllä kyseinen kokoelma kuitenkin tuhoutui Turun palossa vuonna 1827 (ks. Eloranta 1992).

Iäisyyskysymys lienee, olisiko Roman–Rau-mannus-suku ollut alun perin suomen- vai ruotsinkielinen, mutta Turun nuottilahjoituksen yhteydessä kirjoitettujen aikalaisdokumenttien mukaan Roman polveutuu Suomen kansakunnasta, "härstammar af then finska nationen". Lisäksi on muistettava, että hänen isoisänsä isoisästään käytettiin lisänimeä "finno". Siitä mitä nämä viittaukset todistavat säveltäjän suvun etnisestä alkuperästä ja siitä, onko koko kysymys suvun kansallisuudesta edes mielekäs, voidaan keskustella, mutta en varmaankaan liioittele arvellessani, että suomalaisella syntyperällä oli merkitystä Romanin identiteetille. Mieleeni tuli tätä kirjoittaessani jopa ajatus, että Roman oli kunnan ruotsalainen, joka arvosti suomalaisuuttaan.

Romanin elämäntyö

Romanin sävelsi oheisen elämäkerran yhteydessä mainittujen sävellysten lisäksi myös paljon muuta, josta haluan vielä mainita erityisesti kuoroteoksen O Gud vi lofve Tig (Te Deum) ja sooloviululle kirjoitetun 15 Assaggi. Lisäksi hänen tuotantoonsa kuuluu sinfonioita, alkusoittoja, konserttoja, triosonaatteja, sarjoja ja lauluja.

Tyylillisesti Romanin katsotaan sijoittuvan siirtymävaiheeseen myöhäisbarokista kohti galanttia tyyliä. Hänen musikaalista elämäntyötään pidettiin niin tärkeänä Ruotsin musiikkilämän kannalta, että häneen viitattiin jopa "Ruotsin musiikin isänä" ja "Ruotsin Händelinä". Monet hänen melodioistaan olivat suosituja ja niitä käytettiin moniin tarkoituksiin, muun muassa herrnhutilaisten Siionin lauluihin ja Bellmanin epistolaan nro 9.

Roman jätti jälkeensä neljä lasta, joista kahden mainitaan olleen aviossa. Poika Anders

Henrik, joka toimi luutnanttina, oli naimisissa Dorothea Grahlin kanssa, ja tytär Maria Elisabeth oli lehtori Johan Ulmstedtin puoliso. Yksikään Romanin lapsista ei elänyt edes 50-vuotiaaksi, mutta suku jatkui ainakin Anders Henrik -pojan kautta.

Puhuttaessa Romanin lapsista voinee mainita myös hänen oppilaansa ja seuraajansa hovikapellimestarina vuodesta 1745 Petter Brantin (1714–68), jonka liikuttavasti kerrotaan kutsuneen opettajaansa isäkseen. Kysymykseen siitä, onko Johan Helmich Romanin suoria jälkeläisiä elossa vielä tänä päivänä, en osaa antaa vastausta.

Romanin teoksia alettiin koota jo 1700-luvulla. Nykyisin Roman-kokoelma sijainnee Musikaliska akademiens bibliotekissa. Roman kirjoitti jonkinlaisen omaelämäkerran, joka on kuitenkin kadonnut Tiedeakatemian arkistosta. Sen sijaan on säilynyt omaelämäkertaan pohjautuva, Abraham Magnusson Sahlstedtin kirjoittama Äreminne, joka luettiin Tiedeakatemian järjestämässä Romanin muistojuhlissa Tukholman Ritarihuoneella 30.5.1767. Tämä muistopuhe on tärkeimpiä Romania koskevia lähteitä. Roman-tutkimusta on tehty tällä vuosisadalla; alan tutkijoista on mainittava ainakin nyt jo edesmennyt professori Ingmar Bengtsson ja hänen puolisonsa Britta.

Romanista ei ole säilynyt yhtään muotokuvaa, jos sellaista nyt on hänestä koskaan maalattukaan. Kirjallisia kuvauksia hänestä kuitenkin on koskien sekä hänen nöyrää luonnettaan että hänen ulkonäköään, joista Sahlstedt kertoo seuraavaa (käännös on omani):

"Hän oli pituudeltaan keskimittainen, vartaloltaan tukeva ja täyteläinen. Hänen silmänsä olivat vilkkaat ja kasvonsa heleät, ja niistä loisti se hurskaus ja rehellisyys, joka oli hänen sydämessään. Hän oli seurassa iloluontoinen ja hilpeä, kunniallinen perheisä, kunnollinen kansalainen, ihmisystävä."

Tätä kuvausta tahtoisin vielä täydentää antamalla Romanin oman äänen kuulua seuraavassa lyhyessä sitaatissa, jossa hän ilmaisee, mitä musiikin tulisi hänen mielestään olla: "...Herrans Pris, Öfwerhetens fagnad och Nationens heder" (Herran ylistystä, esivallan iloa ja kansakunnan kunniaa, J. H. Roman 13.10.1744).

Kiitokset

Esitelmähanketta ovat edistäneet Tampereen Ev.-lut. seurakunnat ja Tampereen kaupungin-kirjasto.

Lähteet

Eva Helenius-Öberg: Johan Helmich Roman / liv och verk genom samtida ögon / dokumentens vittnesbörd; Kungl. Musikaliska akademien skriftserie nr 78, Almqvist & Wiksell Tryckeri, Uppsala 1994.

Sohlmans musiklexikon 5, andra reviderade och utvidgade upplagan; Sohlmans Förlag AB, Stockholm.

Stanley Sadie (toim.): The New Grove Dictionary of Music and Musicians 16, copyright Macmillan Publishers Limited 1980.

Otavan iso musiikkitietosanakirja 5; Otava Keuruu 1979.

O. Wanne & G. Soininen ym.: Uusi sukukirja II; Suomen Sukututkimusseuran julkaisuja XIX, Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1947–51.

Eero Kojonen (täyd. ja toim.): Sursillin suku; Oy Weilin ja Göös, Tapiola 1971.

Carl Henric Strandberg: Åbo Stifts Herdaminne; Tryckt hos Chr.L. Hjelt, Åbo 1832.

Aino Lähteenoja: Rauman kaupungin historia II 1600–1721; Oy. Länsi-Suomen Kirjapaino, Rauma 1932.

Harry Donner: Edellisen arvostelu; Genos 4, 1933.

Niilo Liakka (täyd. J. Sarvela, näköispainos): Ilmajoen pitäjä; Ilmajoen kunta 1986.

Kari Eloranta: Kohtalonsa on nuoteillakin / Suomalaisen musiikkikirjastotoiminnan historia 1, vuodet 1000–1827; Suomen musiikkikirjastoyhdistys, Yliopistopaino, Helsinki 1992.

Musiikkinäytteet

Arioso "Av dina händers möda får du äta frukten", kantaatista Beati Omnes; (Vanhojen mestarien hartaita lauluja, sovittanut J. Sundberg, teksti Ola Cleve; 3. painos, WSOY 1984.)

Daavidin psalmit 73 ja 31, Herre när jag Dig haver sekä Herre, mitt hopp, sov. P. Vredblad; (Kyrkosångarens album, koonnut J. Wibergh, Abr. Lundquist, Musikförlag, Stockholm.)

Sarja klaveerille nro VII F-duuri, osat Moderato sekä Allegro; Sarja nro. VIII A-duuri, osa Comodo; Sarja nro IX d-molli, osa II. (Johan Helmich Roman 12 Sviter för piano [cembalo] redigerade av Patrik Vredblad, band II, AB Nordiska Musikförlaget, Stockholm, copyright 1948.)

Esityksessä Kimmo Kemppainen soitti pianoa ja Kukka-Maaria Ketoniemi lauloi.